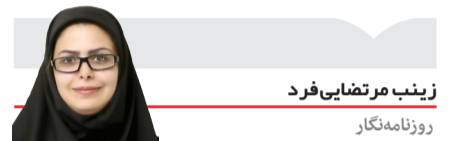

رسیده‌ایم به اولین شب قدر امسال و به همین بهانه با محمدرضا پورزگری قاری قرآن درباره انس با قرآن حرف زده‌ایم

قرآن اولویت‌مان نیست!

زینب مرتضایی فرد روزنامه‌نگار

محمدرضا پورزگری از قاریان قدیمی سال‌هاست در این فضا علاوه بر تلاوت، فعالیت‌های زیادی را در حوزه اشاعه توجه به قرآن انجام داده است. او از حدود ۶ سالگی قرائت قرآن را شروع کرده و رتبه‌های قابل توجهی را در مسابقات مختلف داخلی و بین‌المللی کسب کرده است. پورزگری در آموزش تلاوت قرآن هم فعالیت جدی دارد در این باره محصولات صوتی و تصویری گوناگونی را هم تولید کرده است.

اما اینکه چه شده به سراغ او رفتیم؟ به اهمیت قرائت قرآن آن هم در ماه رمضان برمی‌گردد. جریانی که در آیات و روایات بسیاری بارها از آن گفته شده است اما نقل آن از زبان کسی که از کودکی با این فضا همراه بوده، لطف دیگری دارد، به همین دلیل ما گفت‌وویی با این قاری داشتیم که در آن از کم و کیف قرائت قرآن، بستر اجتماعی‌ای که برای این موضوع در نظر گرفته شده و دیگر آیات و روایاتی که در این باره وجود دارد، صحبت کردیم. در ادامه این گفت‌وگو را از نظر می‌گذرانید.

۱۱۱

با اهمیت قرائت قرآن به خصوص در ماه رمضان شروع کنیم، چرا روی این موضوع در این ماه آن قدر تاکید شده است؟

قرآن کریم اشاره به این دارد که «شهر رمضان الذی انزلت فیہ القرآن»؛ ماه رمضان ماه نزول قرآن است و این قرآن هدایتی است برای مردم و همه راه‌های هدایت و شناخت را خود قرآن معین کرده است، همچنین یکی از نام‌های قرآن فرقان است یعنی جداکننده حق از باطل. به تعبیر دیگری در بیانات ائمه داریم که «حق را بشناس که اهل حق را هم خواهی شناخت، من می‌خواهم این جمله را به اینه شریفه‌ای ارجاع دهم که می‌فرماید اگر ما راه هدایت را با معرفت و شناخت به قرآن بشناسیم، راه‌های بیراهه بریمان مشخص می‌شود. ماه رمضان فرصتی است که ما در کنار انجام مناسک این ماه نورانی، بیشتر از گذشته با قرآن مانوس شویم. یکی از راه‌های انس با قرآن تلاوت و تدبر در قرآن است. اینکه بیشتر از اوقات دیگر سال در این ماه وقت برای قرآن بگذاریم، جریانی که حتی اگر به ثواب هم نگاه کنیم تلاوت یک آیه در این ماه مشابه ختم قرآن در سایر ایام سال است. به همین دلیل اگر ما زمان بیشتری را برای مطالعه پیرامون آیات و خواندن و قرائت قرآن بگذاریم، از این طریق روشنگری و معرفت بیشتری عاید ما می‌شود و زمینه انس با قرآن را برای سایر ایام سال ایجاد می‌کند. لذا این بستر در این ماه فراهم شده و خداوند هم تلاوت قرآن را بسیار توصیه کرده و می‌فرماید «فارقوا ما تیسر من القرآن» یعنی تاجایی که برایتان مقدور است، قرآن بخوانید و در همین قرآن گفته شده اینان در قرآن تدبر نمی‌کنند؛ یا به دل‌ها مهر خورده است. از همین رو پناه می‌بریم به خدا؛ از اینکه تمام فرصت‌هایی که برای خواندن قرآن داریم را از دست بدهیم و به دل‌هایمان مهر بخورد و از تدبر در قرآن باز بمانیم.

علاوه بر تاثیر معنوی قرائت قرآن، خیلی‌ها از اثرات مادی آن می‌پرسند، در این باره هم می‌گویید.

این ایام، ایام ولادت حضرت مجتبی (ع) است و در این باره در روایتی از امام حسن (ع) داریم که بعد از هر قرآن خواندنی یک دعای مستجاب داریم. از نظر مادی تلاوت قرآن این اثر را دارد. اگر آن دعا مصلحتش باشد همان به اجابت می‌رسد و اگر به صلاح او نباشد، خداوند برای او یک دعای مستجاب قرار می‌دهد. این یعنی از نظر مادی نیز قرآن به این شکل اثرگذاری دارد و حداقل این است که پایان قرآن خواندن ما حتما دعای مستجاب داریم. همچنین در روایت نورانی داریم که می‌گویند هر صد آیه‌ای که از قرآن می‌خوانید، حتما دعا کنید که این دعا حتما به برکت آیات قرائت شده مقرون به اجابت است. البته نباید نگاه ما به قرآن کاسبانه باشد و بگوییم قرآن می‌خوانیم که دعایمان مستجاب شود بلکه باید قرآن را بخوانیم تا رشد پیدا کنیم. در واقع ما در مواجهه با قرآن باید از آن برای رشد، سعادت‌مندی، به کمال رسیدن و معرفت بیشتر پیدا کردن به صاحب کلام بهره ببریم. مگر کسانی که اولیای خدا و اهل بهشت شدند در این دنیا چه کردند؟ همین توجه‌ها را داشتند یعنی همین قرائت‌ها را انجام دادند و آنچه خداوند گفته را اطاعت کردند تا به رستگاری رسیدند. خداوند هم در دل آنها درجه‌های معرفتی را ایجاد می‌کند که به واسطه آن بصیرتی می‌یابند که می‌بینند آنچه را که دیگران نمی‌بینند.

کمی دیگر از اثرات قرائت قرآن در این ماه بگویید.

یکی از فرمایشات امام علی (ع) این است که می‌گویند قرآن را یاد بگیرد که بهترین گفتارها در قرآن است، پس در آن تدبر کنید که قرآن چهار دل‌هاست. به فرموده ایشان اگر در قرآن تفقه و تدبر کنید، آشفتنگی و پریشان حالی شما درمان و دل شما زنده می‌شود، از نورانیت قرآن طلب شفا کنید که قرآن مایه شفا سینه‌هاست و بدان معناست که بسیاری از دردهای اجتماعی و اخلاقی، سیاسی و عادت‌ی و مادی و معنوی ما علاجش رجوع به قرآن است. در این مسیر دردهای اجتماعی، سیاسی، اخلاقی، زندگی، معنوی و... ما علاجش رجوع به نورانیت قرآن است، هم از نظر مادی و هم از نظر معنوی. اگر ما واقعا قرآن را بشناسیم بازم آن قدر به جان هم می‌افزاییم؟ و در جامعه‌مان تا این حد بی‌توجهی به حقوق مختلف و جرایم گوناگون را می‌دیدیم؟ همه این رخدادهای به دلیل آن است که از معارف قرآن فاصله گرفتیم.

اینجا قاریان چه نقشی در جلب نگاه‌های بیشتر به سمت قرائت قرآن دارند؟

خداوند در مورد قرائت می‌فرماید که «ما قرآن را به قلب تونازل کردیم که توبرای مردم آن را قرائت کنی» در واقع یکی از وظایف ما به عنوان قاریان قرآن این است که قرآن را برای مردم بخوانیم و مردم هم باید حوصله کنند و قرآن را بشنوند. همچنین امام علی (ع) می‌فرماید: «قرآن را نیکو تلاوت کنید، چرا که نافع‌ترین داستان‌ها در قرآن است و بیشترین عبرت‌ها را از قصص قرآن می‌شود گرفت.»

سی‌پاره

ویژه رمضان ۱۴۰۰

یکی از کارهایی که قاریان باید انجام دهند ضمن تلاوت آیات با صدا و الحان زیبا انتخاب بجا و شایسته آیات در مجالس و محافل و قرائت آیات موضوعی و با توجه به رویدادهای اجتماعی و مناسبتی و تطبیق حوادث و رخدادهای اجتماعی با موضوعات قرآنی است

این درست است که قرآن یک‌باره دو هفته در ماه رمضان در قلب پیامبر اعظم قرار گرفته اما قرآن در ۲۳ سال در مواقع مختلف طبق اراده و مصلحت خداوند به صورت تدریجی نازل شده است تا در موقعیت‌های مختلف مردم تکلیف و وظیفه‌شان را از جانب خداوند بفهمند. لذا قرآن ما را به حکمت و موعظه حسن دعوت کرده است. حتی در مواجهه با مخالفان و منتقدان هم توصیه قرآن این است که همیشه با زبان لین، خوب و مجادله احسن با دیگران مواجه شوید نه با فحاشی و هتک حرمت.

من خودم و همه عزیزانی را که این گفت‌وگو را می‌خوانند، دعوت می‌کنم که بیش از پیش با خدای خودمان آشتی کنیم و با کلام خدا انس بگیریم، آن را بخوانیم، تدبر کنیم و به آنچه از این کلام آموختیم عمل کنیم و به دستورات آن پایبند باشیم.

در روزگار چقدر بستر قرائت قرآن برای مردم و جلب نگاه بیشتر آنها به این فضا فراهم شده است؟

احساس من این است که مادر بحث قرائت و توجه به قرآن نسبت به گذشته در وضعیت بهتری هستیم. با وجود این هنوز به نقطه‌ای که باید، نرسیدیم و آنچه ایده‌آل است همچنان فاصله داریم. الحمدلله بازم زمینه و بستر فراهم است مثلا در مورد بحث تدبر در قرآن یا تالیفاتی که در این حوزه صورت گرفته و محافل و جلساتی که برگزار می‌شود؛ اتفاقات خوبی رخ داده است.

و فکر می‌کنید در چه بخش‌هایی باید این توجه بیشتر اتفاق بیفتد؟

علمای ما باید بیشتر از قرآن برای مردم صحبت کنند و در واقع

محوریت سخنرانی‌ها و جلسات خطبایی ما باید انس با قرآن باشد. در این فضا نباید کلام معصومین را اول و قرآن را در ادامه قرار دهیم، چرا که خود ائمه نیز فرمودند که همه ما باید در خدمت مردم باشیم. از همین رو قرآن باید برای مردم تشریح و تفسیر شود و در ادامه از کلام و بیانات ائمه که قرآن مجسم هستند باید در این شرح و تفصیل بهره‌مند شد. جریانی که باعث می‌شود مردم هم بیشتر با این فضانس بگیرند.

در این مسیر تلاوت قرآن در چه جایگاهی قرار دارد؟

شروع و مقدمه این جریان تلاوت قرآن است اما مسافانه تلاوت قرآن مدت‌هاست یک بخش حاشیه‌ای شده است و در نوع فضای خیلی از جلسات اهمتامی به تلاوت قرآن وجود ندارد. من خیلی دوست داشتم و بیش از ۳۰ سال بود که این دغدغه را داشتم که این فضا را بیش از پیش ایجاد کنیم. من همیشه می‌گفتم در محافل مختلفی که در ماه رمضان، محرم، صفر و... برگزار می‌کنیم و در آن از آیات قرآن می‌گوییم، قبل از تفسیر، آن آیات را با تلاوت زیبایی برای مردم قرائت کنیم تا دل‌ها آماده شود و در ادامه سراغ شرح آنها برویم. این اتفاق باعث می‌شود ارتباطی که به دنبالش هستیم نیز بهتر برقرار شود چون یکی از راه‌های انس با قرآن تلاوت آن است. پیامبر (ص) و ائمه (ع) نیز همیشه قرآن را با صدای خوش می‌خواندند و اصلا یکی از راه‌های جلب و انس مردم با مکتب پیامبر این بود که قرآن با صدای خوش برای مردم قرائت می‌شد.

نمونه‌ای از این جریان در مورد قرائت قرآن در تاریخ در ذهن‌تان هست؟

در آن روزها پیامبر اکرم (ص) مصعب بن عمیر را به یرثب که بعدها مدینه و پایگاه حضرت شد، فرستادند. او روزها برای مردم با صدای خوش در آنجا قرآن تلاوت می‌کرد و مردم با شنیدن آن فوج فوج به اسلام روی می‌آوردند. به اصطلاح دل‌ها به واسطه این آیات نورانی و صوت خوش قاری آن به لرزه در می‌آمد. همان‌طور که در آیه‌ای هم داریم که خداوند می‌فرماید «الذین إذا ذکر الله وجلت قلوبهم و إذا تلى عليهم آیاته زادتهم ایمانا» این آیه به شکلی بیانگر اثر وضعی قرآن است، به شرط آنکه ما از این فرصت استفاده کنیم. اما متأسفانه تگاهی در جامعه وجود دارد که تلاوت قرآن را در حاشیه می‌دانند نه اصل.

یعنی انطور که باید به آن پرداخته نشده است؟

تا اندازه‌ای؛ در برخی جلسات مذهبی وقتی جایی خالی ایجاد می‌شود تصمیم به تلاوت قرآن می‌گیرند و تلاوت قرآن به عنوان یک آیتم ویژه و مستقل مثل سایر برنامه‌ها دیده نمی‌شود. مثلا وقتی جلسه‌ای خالی می‌ماند، چند دقیقه فرصت قرآن خواندن می‌دهند، بعد هم تا قاری شروع می‌کند این سعه‌صدر وجود ندارد که تا انتهای قرائت به آن گوش کنند و تا سخنران، مداح یا فردی که قرار است، می‌آید، می‌گویند دیگر تماش کن! یا مثلا در جلسه‌ای قرار می‌گذارند که پنج دقیقه قرآن خوانده

شود و اگر این زمان به ۶ دقیقه برسد، باز هم با عدم سعه‌صدر رویه‌رو می‌شویم در صورتی که شما چه می‌خواهید بگویید که از قرآن بالاتر باشد.

قاری در این فضا باید چه کند؟

یکی از کارهایی که قاریان باید انجام دهند ضمن تلاوت آیات با صدا و الحان زیبا انتخاب بجا و شایسته آیات در مجالس و محافل و قرائت آیات موضوعی و با توجه به رویدادهای اجتماعی و مناسبتی و تطبیق حوادث و رخدادهای اجتماعی با موضوعات قرآنی است. این دقت سهم‌سزایی در توجه مخاطبان و مستمعان به آیات قرآن دارد. حتی تکرار آیه‌ای که موضوع جلسه هست با شیوه‌های مختلف صوت و لحن می‌تواند توجه مخاطب را برانگیزد. قاری باید ملاحظه وقت مردم و اقتضات جلسه را بکند. همچنین او باید آیات مناسب را برای تلاوت انتخاب کند؛ آیه‌ای که آنها را در زمان مناسب قرائت کند و دچار افراط و تفریط نشود. یعنی قاری نباید در تلاوت زیاده‌روی کند تا حوصله مردم سر نرود و مخاطب او بتواند نهایت استفاده را کند. از همین رو می‌شود وقتی پنج دقیقه آیه‌ای خوانده می‌شود، چند دقیقه هم درباره آیه‌ای که خوانده شده، شرح و توضیح داده شود. این شرایط در کشور ما فراهم است اما متولیان امور باید به این مساله بیشتر بپردازند.

یعنی باید به آن برنامه‌ریزی و بودجه‌های اختصاصی دهند؟

به هر حال الان یکی از دغدغه‌های مسئولان قرآنی کشور ما، موضوع اختصاص بودجه است. بودجه لازمی که باید برای ارتقای سطح علمی و فرهنگی جامعه در زمینه شناخت قرآن با مواردی مثل برگزاری جلسات آموزش مفاهیم قرآن و... هزینه شود. در اصل درباره آنچه به این کتاب‌نورانی ارتباط دارد، یکی از دغدغه‌های مسئولان فرهنگی و متولیان قرآنی این است که بودجه مناسبی در اختیارشان نیست در حالی که این بودجه در فضاهای دیگر به صورت نامتوازن خرج می‌شود اما به کار قرآن که می‌رسیم اولویت‌مان نیست و این خیلی بد است اگر ما بخوایم قرآن را در سطح جامعه رشد و ترویج دهیم، یکی از راه‌هایش این است که بودجه خوبی در اختیار مؤسسات و مراکز قرآنی و نهادهای ذی‌ربط و جلسات قرآنی قرار گیرد تا بچه‌های ما از همان کودکی با انس با قرآن، بزرگ‌شوند تا شخصیت‌شان قرآنی شود. اگر ما بخوایم که مردم‌مان با قرآن مانوس باشند و همه‌را راه‌برویم، تا زمانی که حاکمیت ما که مدعی است که منبعث از حاکمیت قرآن است، رفتار قرآنی نداشته باشد، همه این موارد بی‌تاثیر می‌شود. در این میان من نوعی اگر رفتار قرآنی نداشته باشم به شکلی ضدتبلیغ می‌شوم و همه آنچه آموزش دادیم و از آن گفتیم در نظر دیگران تنها یک صوت است که هیچ حقیقتی در آن نیست. نتیجه هم دلزدگی است که امروز می‌بینیم خیلی از جوانان گرفتار شده و تا حدی به اعتقاداتی که باید بی‌توجه شده‌اند. با همه اینها اگر من نوعی، مبلغان، گویندگان و مسئولان و مظاهرین به دین جایی خطا کردیم، اشکال از ماست و این ارتباطی به قرآن و دین ندارد. به همین دلیل این راه باید در نظر بگیریم.

روض الجنان

روض الجنان و روح الجنان فی تفسیر القرآن تفسیری به زبان فارسی اثر ابوالفتح رازی (متوفای ۵۵۶ق) از متکلمان و محدثان امامیه در قرن ششم هجری قمری است. این تفسیر، شامل کل قرآن بوده و ابعاد مختلف آیات را مورد بررسی قرار داده است. این کتاب که معروف‌ترین اثر ابوالفتح رازی است، یکی از مصادر کهن تفسیری شیعه برای مفسران پس از خود به‌شمار می‌رود. این کتاب، اولین تفسیر کامل شیعی فارسی است که همه سوره‌های قرآن را در برمی‌گیرد.

تفسیر المیزان

المیزان فی تفسیر القرآن که بیشتر به تفسیر المیزان شهرت دارد، از جامع‌ترین و مفصل‌ترین تفسیر شیعی قرآن به زبان عربی است که در قرن چهاردهم هجری قمری به قلم سید محمد حسین طباطبایی (۱۲۸۱ - ۱۳۶۰ش) نگاشته شده است. علامه طباطبایی اساس تفسیر خود را بر معیار قاعده متین تفسیر قرآن به قرآن قرار داده است و اعتقاد دارد که «القرآن یفسر بعضه بعضا» برخی از آیات بیانگر برخی دیگر هستند. او با حرکت در این مسیر موضوعات مشترک و مشابه را که در سوره‌های مختلف با عبارات متحد یا متفاوت تکرار شده است، تحت یک بحث جامع اجتماعی یا علمی یا تاریخی یا فلسفی درآورده‌اند.

تفسیر قمی

تفسیر علی بن ابراهیم قمی مشهور به تفسیر قمی از تفاسیر کهن شیعی، اثر علی بن ابراهیم قمی (متوفای ۳۰۷ق) فقیه و محدث نامی شیعه، معاصر امام هادی (ع) و امام عسکری (ع) و از مشایخ و اساتید کلینی است. تفسیر وی از مصادر تفسیری شیعه و در زمره تفاسیر روایی است. گرایش علی بن ابراهیم در این تفسیر، روایی است. این گرایش حدیثی باعث شده است که مولف، با استناد به روایات، به آسانی از ظاهر آیات دست بکشد.

مجمع البیان

مجمع البیان فی تفسیر القرآن، از مهم‌ترین تفاسیر قرآن کریم نوشته فضل بن حسن طبرسی (متوفای ۵۴۸ق) عالم‌دینی و مفسر شیعی است. این تفسیر را دانشمندان شیعه و سنی ستوده‌اند و از آن به‌عنوان یکی از منابع قدیم تفسیری یاد کرده‌اند. مجمع البیان از گونه تفاسیر ادبی قرآن است و پژوهشگران، اهمیت این اثر را در جامعیت، اتقان و استحکام مطالب، ترتیب دقیق، تفسیر روشن و سودمند و انصاف در نقد و بررسی آزادانه‌اند. این تفسیر شامل مباحثی چون: قرائت، اعراب، لغات، بیان، مشکلات، ذکر موارد معانی و بیان، شأن نزول آیات، اخبار وارده در آیات و شرح و تبیین قصص و حکایات است. گفته شده طبرسی از نادر مفسران شیعی است که به علم مناسبات توجه کرده است.

تفسیر از دانش‌های

مرتبط با قرآن کریم

است که تعریف‌های

متعددی از آن ارائه شده، مانند

«بیان معانی آیات قرآنی و کشف

مقاصد و مدالیل آن.» واژه تفسیر

همچنین برای اشاره به کتاب‌های

حاوی تفسیر قرآن به کار می‌رود. تفسیر

قمی، تفسیر المیزان و مجمع البیان

از جمله مهم‌ترین تفاسیر شیعه است

